TARİH Sınıf-11

OGM MATERYAL
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

KONU MEHMET ALİ PAŞA'NIN GÜÇ KAZANMASI

ULUSLARARASI İLİŞKİLERDE DENGE STRATEJİSİ (1774-1914)
MEHMET ALİ PAŞA'NIN GÜÇ KAZANMASI

NAPOLYON'UN MISIR'I İŞGAL GİRİŞİMİ

Fransa, İngiltere ile giriştiği rekabette 1798'de İngiliz güçlerini Hindistan'da yok etmeyi amaçlamış ve bunun için önce Mısır'ın işgal planını yürürlüğe koymuştur. Mısır'ı alarak Süveyş Kanalı üzerinden Hindistan'a ticaret yapmayı hedefleyen Fransa, Yedi Yıl Savaşlarıyla kaybettiği sömürgeleri de Mısır'ı işgal ederek telafi etmek istemiştir. Bu hedefler doğrultusunda Napoleon komutasında harekete geçen Fransız ordusu, İskenderiye ve Kahire'yi ele geçirerek Mısır'ı işgal etmiştir.

CEZZAR AHMET PAŞA VE AKKA SAVUNMASI

Fransızların Mısır'ı işgal etmesinden farklı sebeplerle kaygı duyan Avusturya da İngiltere'nin yanında savaşa girmiştir. Bu arada Mısır üzerinden Filistin'e ilerleyen Fransız kara ordusu, Akka önlerine gelmiştir. Burada Cezzar Ahmet Paşa komutasındaki Osmanlı birlikleri karşısında

başarısız olan Napoleon, Mısır'a dönmek zorunda kalmıştır.

Mehmet Ali Paşa, Osmanlı toprağı olmasına rağmen Mısır üzerinde söz sahibi olan Kölemen beylerinin etkisini ortadan kaldırarak Mısır'ın tek hâkimi hâline gelmiştir. Mehmet Ali Paşa'nın Mısır'da giderek güç kazanması, Osmanlı yönetimini rahatsız etmiştir. Mehmet Ali Paşa, Osmanlı Devleti'nin bir türlü sonuçlandıramadığı Hicaz'daki Vehhabi İsyanı' nı 1818'de bastırarak hac yolunu açmış ve İslam dünyasında saygınlık kazanmıştır. Bu nedenle Osmanlı Devleti, Mehmet Ali Paşa'ya Hicaz ve Habeş valiliklerini de vermiştir. Bundan sonra Mehmet Ali Paşa, 1822'de Sudan'da hâkimiyet kurmuştur. Sultan II. Mahmud, Mora İsyanı 'nı bastıramayınca Girit ve Mora valilikleri karşılığında Mehmet Ali Paşa'dan yardım istemek durumunda kalmıştır. Bu ise Mısır valisinin nüfuzunun daha da artmasına neden olmuştur.

Vehhabilik Hareketi Nedir ?

Vehhabilik; XVIII. yüzyılın ortalarında, Suudi Arabistan'ın Necd Bölgesi'nde yeni bir dinî akım olarak ortaya çıkmıştır. Vehhabilik, Muhammed b. Abdülvehhâb tarafından kurulmuş ve genel olarak tasavvufu, bidat olarak görmüştür.

Özellikle tevhid inancına yönelik farklı görüşleriyle bazı âlimlerin tepkisini çeken Muhammed b. Abdülvehhâb, 1745'te Suud ailesinin siyasi desteğini kazanmıştır. XIX. asrın ilk yıllarından itibaren Suudi-Vehhabi ittifakı; kuzeyde Irak ve Suriye, güneyde Umman ve batıda Hicaz topraklarına doğru yayılmaya başlamıştır. Suudi-Vehhabi kuvvetlerinin Tâif, Mekke, Medine'yi içine alan Hicaz Bölgesi'ni ele geçirmesi üzerine Mısır Valisi Mehmet Ali Paşa, Vehhabileri Hicaz'dan çıkarmak için görevlendirilmiştir. Mehmet Ali Paşa kuvvetleri, 1813 yılında Mekke ve Medine'yi tekrar Osmanlı yönetimi altına almıştır. 1824'te Suud ailesi, Riyad'ı geri alarak merkez yapmış ve Suudi Emirlik' i yeniden kurmuştur.

SORULAR

1) Mısır Valisi ..... Paşa, ... isyanını bastırmanın karşılığında Osmanlı Devleti'nden Mora ve Girit Valiliklerini istemiştir.

Cümlede verilen boşluklara aşağıdaki kelimelerden hangileri yerleştirilmelidir?

A) Mehmet Ali - Yunan
B) Tepedelenli Ali - Sırp
C) Alemdar Mustafa - Sırp
D) Tepedelenli Ali - Mısır
E) Alemdar Mustafa – Yunan

Cevap: A

2) XVIII. yüzyılın sonlarında Arabistan Yarımadası'nın Necit bölgesinde Muhammed bin Abdülvahhap'ın öncülüğünde Vehhabilik adlı bir hareket başladı. Bu hareket İslamiyet'in gereklerini yerine getiremeyenlerin şiddetle cezalandırılmasını savunmaktaydı. Vehhabilik; Basra, Yemen, Necit, Bağdat bölgelerine yayıldıktan sonra 1790'dan itibaren bütün Arabistan'ı tehdit etmeye başladı. Mekke ve Medine, Vehhabilerin eline geçtiği için Hac görevi de yerine getirilemiyordu. Vehhabilik'in yıkıcı etkilerine son verilmesi amacıyla Osmanlı Devleti isyana karşı tedbirler aldı. Hareketin lideri ve önde gelen diğer yöneticilerinin esir alınmasıyla isyan bastırıldı.

Paragrafa göre, Vehhabilik ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisine <u>ulaşılamaz?</u>

A) Kendi anlayışlarına göre bir ceza uygulamasına sahip olduklarına
B) Bir bölgeden başlayıp geniş bir coğrafyaya yayıldığına
C) Vehhabilein,Arabistan Yarımadası'nda dini ve siyasi birliği sağladığına
D) Hac görevinin yerine getirilmesinde sorunlar yaşandığına
E) İsyanın bastırılarak asayiş sorunlarının ortadan kaldırıldığına

Cevap: C

3) 1798'de Napoleon'un Mısır'ı işgal etmesi, Osmanlı Devleti ile Avrupalı devletlerin büyük tepkisine neden olmuştur. Bu sorunu tek başına çözemeyeceğini düşünen Osmanlı Devleti, İngiltere ve Rusya'nın desteğini alarak Fransa'ya savaş ilan etmiştir. Böylece Osmanlı Devleti, ilk defa topraklarını işgal eden bir ülkeye karşı Avrupalı devletlerle iş birliğine gitmiştir.

Buna göre,

I. Napoleon, yayılmacı bir anlayışla hareket etmektedir.
II. Osmanlı Devleti yalnızlık politikası izlemeye devam etmiştir.
III. Fransa'nın Kuzey Afrika'da varlık göstermesi Rusya ve İngiltere'yi rahatsız etmiştir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I.
B) Yalnız II.
C) Yalnız III.
D) I ve III.
E) II ve III.

Cevap: D